

HÍRMONDÓ

ÜZENET

Gyerekek! Fiatalok! Felnőttek! A Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár megyénk legnagyobb és legkorszerűbb könyvtára, amely egyaránt szolgálja a salgótarjáni és a Nógrád megyei olvasók érdekeit.

Ez a könyvtár az olvasóké, minden olyan állampolgáré - legyen az gyermek, fiatal, vagy felnőtt; lakjon megyénk bármelyik településén -, aki tanulása, munkája, érdeklődése szerint igényt tart a nyomtatott, a hangzó- és a videodokumentumokban található információkra (ismeretekre); vagy részt kíván venni az intézmény különféle tanfolyamain, rendezvényein és a művelődési közösségeink tevékenységében.

KEDVES OLVASÓINK!

Az új esztendőben is várjuk megújuló, személyes érdeklődésüket, látogatósaikat a Megyei Könyvtárban! Kérjük, hogy javaslataikat, véleményüket írásban vagy szóban juttassák el a HÍRMONDÓ szerkesztőségébe! (Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár, Salgótarján, Felszabadulás ut 2. 3100)

Tájékoztató könyvtárunk 1990. évi tevékenységéről

Az elmúlt évben 7890 könyvvel, 486 bekötött folyóirattal, 1091 hanglemezzel, hangoskönyvvel, 267 mikrofilmmel, 1383 db videófilmmel, diafilmmel, térképpel gyarapodott állományunk, mely jelenleg 239 861 dokumentumból áll.

Egyre többen keresik fel könyvtárunk olvasótermét, ahol a tanuláshoz használt könyvek mellett nagyon olvasottak a kurrens periodikák. A múlt évben 676-féléből válogathattak olvasóink. Rendezvényeink száma 757 volt, ezek igen változatosak: kiállítások, előadások, könyvtári órák, könyvtár-bemutatók, videóprogramok, vetélkedők stb.

	14 éves és fiatalabb	14 éven felüli	összesen
Beiratkozott könyvtári olvasók	2.312	5.786	8.098
Látogatók száma	26.926	70.474	97.400
Kölcsönzött könyvtári egységek	39.770	142.634	182.404

A salgótarjáni fiókkönyvtárak adatai

Az olvasók száma:	2 056
A látogatók száma:	24 445
A kölcsönzött egységek száma:	88 887
A szolgálati helyek, könyvtárak száma:	10

BEMUTATKOZUNK

A kulturális és sportbizottság Salgótarján önkormányzatának legkisebb, mindössze öttagú bizottsága. A törvény értelmében 3 fő egyben önkormányzati képviselő is, kívülről csak két főt választhattunk. Így, bármennyire is szeretnénk volna, hogy valamennyi, a bizottság feladat-körébe tartozó terület képviselve legyen, nem tudtuk megoldani. (Pl. könyvtár, sajtó, stb.)

A néhány hetes működés után úgy tűnik, a bizottság tagjai hasonló elvek, értékek mentén gondolkodnak, és a főbb kérdésekben általában egyetértünk.

Mit szeretnénk?

Hogy a kultúra és a sport még ebben a rendkívül rossznak tűnő időben (az önkormányzat anyagi helyzetét tekintve) se váljék sokadlagos kérdéssé, az intézmények helyzete ne váljék kilátástalanná.

Szeretnénk, ha a területen dolgozók, a kultúra és sport ügyét magukénak vallók bíznanak bennünk, problémáikkal, kérdéseikkel, javaslataikkal megkeresnének minket.

Mi igyekszünk az eseményeket nyomon követni, megismerni mindent és mindenkit; ehhez is kérjük segítségüket! Értesítsenek rendezvényeikről, kezdeményezéseikről! Nem ígérhetjük, hogy mindenütt ott leszünk, de törekszünk arra, hogy közvetlenül szerezhessünk információkat, tapasztalatokat.

A bizottság nem kíván a kultúra és a sport "felügyelete" lenni. Nem kívánjuk megmondani mi a jó és mi a rossz, mely utat kellene szakmáknak és művészeknek követniük. Ehhez nincs jogosítványunk, hiszen ezek szakkérdések egyrészt, másrészt a közönség (a befogadók) úgyis mond véleményt. Szemléletünk talán érthető abból a javaslatból is, melyet saját feladat- és hatáskörünkre tettünk, s amely még az önkormányzati testület elfogadására vár.

Kérjük mindenki javaslatát például arra, hogy milyen kérdésekkel foglalkozzék ez évben a bizottság, munkatervünket hogyan alakítsuk ki.

Minden ülésünk nyilvános, idejét és napirendjét a sajátóban közzétezzük és szívesen fogadunk minden érdeklődőt. Végezetül még egy információ: februártól április végéig távollétemben a bizottság elnöki tisztét Ercsényi Ferenc látja majd el. Bár ő nem a kulturális vagy sportszakmában dolgozik, a legteljesebb bizalommal fordulhatnak hozzá, vagy a bizottság bármely tagjához. Megtisztelő figyelmüket, segítségüket előre is köszönve számítunk együttműködésükre!

A bizottság nevében: KUN ZSUZSA

Salgótarján Város Önkormányzata Kulturális és Sportbizottságának tagjai

Kun Zsuzsa (elnök) népművelő
Munkahely: József Attila Művelődési Központ

Ercsényi Ferenc számítástechnikus
Munkahely: Bányagépgyár

Dr. Kovács Anna irodalomtörténész
Munkahely: Nógrádi Történeti Múzeum

Kocsárdi Nándor moziüzem vezető
Munkahely: Apolló Mozi

Szabó Attila testnevelő tanár
Munkahely: Beszterce Általános Iskola

Mint ismeretes, a Nap évről évre végigvándorolni látszik a pályája vonalába eső, úgynevezett állatövi csillagképeken. A csillagászat ókori felvirágzásának idején január 21/22-től február 18/19-ig a Vízöntő csillagkép adott neki otthont.

A Vízöntő hava, Vízöntő jegy elnevezés ma is ilyen értelemben használatos, jöllehet csillagképünket ma már márciusban ragyogja be a felkelő Nap fénye.

A Vízöntő mitológiai rangját még 5-6000 évvel ezelőtt nyerte, amikor a Közel-Kelet földművelői az időszámítás alapjait megvetették.

A csillagkép valóban vizet töltő alakra emlékeztet, úgy, ahogy a szimbolista ábrázolták földünk nevezetes folyamait: férfialakként, vizet öntő korsóval. És valóban, a Vízöntő korából ömlik az az égi csillagfolyam, mely az állatövet "alulról", a déli égbolt felől mossa.

MADÁCH-DÍJASOK (1990)

M. NAGY PÁL
író, szerkesztő (Párizs)
NAGY ZOLTÁN
tanár, néprajzkutató (Salgótarján)
Dr. Á. VARGA LÁSZLÓ
a Nógrád Megyei Levéltár igazgatója (Salgótarján)

AZ 1990. ÉVI MADÁCH-PÁLYÁZAT DÍJAZOTTJAI

Szépirodalom
1./ TURCZI ISTVÁN költő (Budapest)
2./ GÉCZI JÁNOS költő (Veszprém)
3./ LATZKOVITS MIKLÓS író (Szeged)

Dicséretben részesült:
Paróczai Csaba (Salgótarján)
Hidasi József (Salgótarján)
Jenei László (Miskolc)

Tanulmány-esszé
1./ DR. KERÉGYÁRTÓ T. ISTVÁN
(Jászberény)
2./ BAGÓ JÓZSEF (Budapest)
3./ DR. PRAZNOVSZKY MIHÁLY
(Nemesvámos)

Balassagyarmat város díja:
T. Pataki László (Salgótarján)

Salgótarján város díja:
Mészáros Róbert (Budapest)

(A Balassi Bálint Asztaltársaság tagjainak - Paróczai Csaba, Hidasi József - sikeréhez szinte örömmel gratulálunk! - Szerk.)

TÖPRENGÉS

Állománygyarapítási gondok, nehézségek 1991-ben

Bizakodjunk. Bevezetésként ezt a szót kell leírnom. Mert sok minden eddig hasznosnak ítélt, de a mai gazdasági helyzet diktálta feltételek között átértékelődött munkára, munkafolyamatra, tevékenységre lehet - kell - azt mondani, hogy fölösleges, későbbre halasztható, átcsoportosítható. S ez érvényes a könyvtárunkra is. Mégis mindez a dokumentumvagyongyarapítására, alakítására nem vonatkozhat, nem szabad, hogy vonatkozzon, jusunk bármilyen helyzetbe is. Mert a gyarapítás nem lehet fölösleges, nem lehet későbbre halasztható, nem lehet átcsoportosítható. A gyarapítás folytonosságának szünetelése a könyvtár létére van kihatással. Ma a könyvtár használata, az egyre dráguló könyv, folyóirat-, hanglezem-, nyelvianyag- árak mellett nem hogy csökkenne, hanem fokozódik. Hiszen az irodalmat az irodalomkedvelő, a nyelvkönyvet a nyelvet tanuló, a szakkönyvet az átképzésben résztvevő, az önmagát a fokozódó szakmai követelményekhez fejlesztő ember pénz híján innen szerezheti meg. A könyvtárunkban felhalmozott esztétikai és információs vagyongyarapítás most is, a jövőben is mindenki számára azonos feltételekkel, lényegében ingyen elérhető. Ha a bekerült a dokumentum a könyvtárba. Néhány számadat, mely jól jellemzi könyvkiadásunk utóbbi években tapasztalható gyors fejlődését, illetve az inflálódo árakat. Míg 1986-ban 29 db jegyzéken 77 Ft-os átlagáron rendelünk könyveket, addig 1990-ben 50 db jegyzéken 132 Ft-os átlaggal tettük ugyanezt. A kiadási ütem és az infláció hihetetlen felgyorsulása a folyóiratoknál még jobban nyomon követhető. Csak 1990-ben mintegy 900 féle új periodika jelent meg Magyarországon. 1988 októbertől, az első reformlapok hivatalos megjelenésétől kezdve, (Hitel, Kapu, Reform) több mint 80-féle új folyóirattal gyarapodott intézményünk. A kínálat és az árak emelkedését azonban most már nem bírjuk követni. Első súlyos csatavesztésünk éppen itt, a periodikáknál tehát megtörtént. 1991-re intézményünk 57 külföldi és 144 magyar lap előfizetését mondta le, 13 esetben pedig a meglévő példányszámot csökkentettük. A lemondott lapok előfizetési díjai ugyanis nem tíz-húsz forintokkal, ezresekkel drágultak volna. Néhány példa az 1990-1991. év közötti díjemelésekre. Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények 414 Ft-ról 3744 Ft-ra, Új Szó 506 Ft-ról 6240 Ft-ra, Zsurnal Mod 426 Ft-ról 5118 Ft-ra, Magyar Hírlap 1488 Ft-ról 2592 Ft-ra, Autó-Motor 696 Ft-ról 936 Ft-ra, Családi Lap 108 Ft-ról 220 Ft-ra, Élet és Irodalom 360 Ft-ról 960 Ft-ra, Magyarország 312 Ft-ról 960 Ft-ra módosult. Mindezek alapján elnézést kérünk olvasóinktól, ha régi, kedves lapjukat - pl.: Photoblatteer, Ideales Heim, Maison Francaise, Barátnő, Az erdő, Lakáskultúra, Napóra, Orvosi Hetilap, Társadalomtudományi Közlemények stb. - 1991-ben már nem találják a megszokott polcokon. Helyettük hasonló tartalmú lapokat kínálunk, néhány újat is, de jóval kevesebbet. És bizakodjunk. Hogy visszafordítható legyen még ez a folyamat.

Fehér Miklós

AJÁNLÓ POLC

Mikszáth Kálmán: Boldog Nógrád vármegyeiek!

1990 nyarán alakult meg Nógrád megye első kulturális vállalkozása, a Mikszáth Kiadói Kft, amely céljának tekintti szűkebb hazánk, Nógrád megye meglévő értékeinek, hagyományainak őrzését, gondozását. A kiadó sokoldalú munkájában helyet kapott a könyvkiadás is.

A Mikszáth Kiadói Kft első kiadványa egy olyan Mikszáth-válogatás - Praznovszky Mihály szerkesztésében -, amelyben a szülőföld, Nógrád megye, az itt eltöltött évek élményei csengenek vissza. Csodálatos az ebecki nagymama alakja, aki egykor tréfás vizsgakérdésekkel tette próbára a vi-

zitáló unokát, s megsejtette Mikszáth életútját: "Ő te szerencsétlen flótás. Látom, fantázia lakik benned és lelemény. Félek - folytatá jóslatszerű hangon, hogy író, poeta lesz belőled."

Más történetekben megjelennek a gyermati évek. Az egyszerű hivatali eljárást cirkalmas körmondatokba gyömöszkölő egykori hivatalnoktársak, a tébláboló, tenniakaró Mikszáth, az első kiküldetése, a zötykölődő kocsiából kiesett akták okozta riadalmak.

Talán a legmegkapóbbak az utolsó történetek, amelyek - egy kicsit a Mikszáth család álmait megmosolyogva a "horpácsi domínium" vásárlásának és belakásának történetét meséli el. A kötet illusztrációja az 1890-es Mikszáth-művek díszkiadásából származik, s a régies helyesírással együtt fokozza az olvasás élményét.

ÚJ MEGYEI LAPOK

NÓGRÁDI PANORÁMA. Üzleti, idegenforgalmi, szórakoztató magazin. Kiadja a TYPO-TEAM Nyomda, Kiadó, Kereskedelmi KFT Salgótarján. Megjelenik: havonta.

BÁTONYTERENYEI HÍRVIVŐ. Kiadja Bábonyterenyéi Város Önkormányzata. Megjelenik: alkalmanként.

GYARMATI FÓRUM. Kiadja a Magyar Demokrata Fórum Balassagyarmati Szervezete. Megjelenik: alkalmanként.

ÚJ RÜPKE ÍVEK. Az irodalom és művészet köréből. Kiadja a Madách Imre Városi Könyvtár, Balassagyarmat. Megjelenik: negyedévenként

A lapok a megyei könyvtár olvasótermében megtalálhatók.

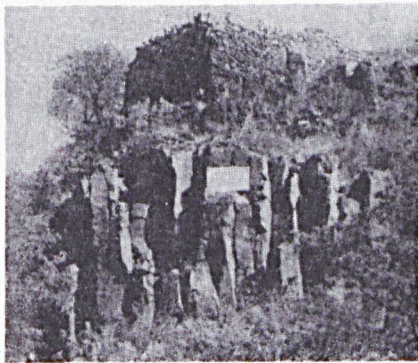
GYEREKEKNEK

TUDD-E?

SALGÓ VÁRA

Salgó várát a Kacsics nemzetségbeli Simon bán ága építette a XIII. században. Ez az ág volt a Salgai család őse. Az 1400-as évek közepén a vár a cseh Giskra huszita zsoldosvezér kezén volt, míg Mátyás király vissza nem foglalta tőle. A vár később a Szapolyaiaké, majd a "sokat és ügyesen szerző" Verbóczy Istváné. A mohácsi vész után, amíg a törökök idáig nem értek, egy ideig a Bebekék is volt Salgó. 1554-ben Kara Hanza szászcsényi bég csellet a salgói várat is bevette: farönköket gurított kerekéken a vár alá, a várvédők azt hitték, hogy öregágyúk, s gyorsan feladták a várat. 1593-ban Pálffy Miklós generális visszavette Salgót a törököktől, ekkor egy időre Balassi Bálint kapta meg. Lassanként azonban romba dőltek a vár falai, Salgó védelmi jelentősége lehanyatlott. A 626 m magas bazaltkúpon épült, hajdani nagyméretű vár szabálytalan alaprajzú volt. Külső és belső várból állt. A belső vár keleti és nyugati végén lévő tornyok között falakkal határolt sziklaudvar látható. A külső vár keleti oldalán áll az ötszögű, vastag falú torony, amelynek falai részben ma is megvannak. A külső vár északi oldalán betemetve ma is látható a körülbelül 5 m átmérőjű ciszterna. A vár körüli mintegy 200 kat.hold kiterjedésű fenyves, bükkös és tölgyes az Országos Természetvédelmi Hivatal védelme alatt áll.

Szombathy Viktor: Nógrádi utikalauz. 1964.

REJTVÉNY

Lógrással: közmondás
Beküldési határidő: február 20.

FELHÍVÁS

Kedves Gyerekek!

A megyei könyvtár **LUTRA CSEREKLUBOT** szervez! Szeretettel várunk minden régi és új LUTRA-játszótársat a gyermekkönyvtárba, **szombatonként délelőtt 9 órára**. A képvadászat mellett új barátokra is találhatsz! /Az albumokat és a képeket tartalmazó tasakokat megvásárolhatod - a könyvtár nyitvatartási ideje alatt - a földszinti büfében./

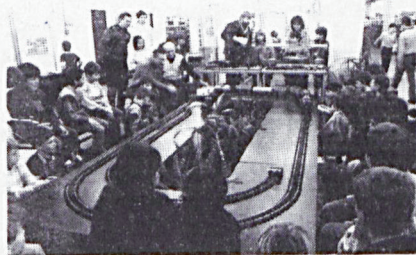
Jó játékot, csereberét kívánunk!

SIKER VOLT

Az 1990 decemberében megnyílt VASÚT-MODELL-KIÁLLÍTÁS osztatlan sikert aratott könyvtárunk látogatói körében.

Naponta több százan - felnőttek és gyermekek - keresték fel az emeleti csarnokot, ahol tíz modellező gyűjteményéből N, TT, HO, LGB vasutak és tartozékaik kerültek bemutatásra. A kiállítás legsikeresebb, legtöbb látogatót vonzó napja január 10-e volt, amelynek délutánján működés közben láthatták az LGB "Lehman-Groschbahn" modellt az érdeklődők.

SOROZATAINK

PIKNIK KÖNYVEK

Kamaszoknak - kamaszokról, így jellemezhető röviden a kiadó új sorozatának jellege. A Piknik-sorozat kötetiben világhírű kortárs külföldi szerzők rajzolnak portrét a különböző országok kamaszairól. Parádés kezdet, és nagy siker lett már a nyitó kötet is: Roald Dahl: Danny a szupersztár. A sorozat minden kötete abba a világba vezet, amely rejtélyeivel felnőtet és gyereket egyaránt érdekel. Hogyan is történt növekedésünk, eszmélkedésünk? Milyen volt a szülői fészek? Mit hoztunk onnan magunkkal? A kötetek közül nem egy mint musical, rádiójáték vagy film aratott világsikert.

Néhány cím a sikeres sorozatból:
Branko Hofman: Ringo Star
Dagmar Chidolue: Tomi, te drága
Sue Townsend: A 13 és 3/4 éves Adrian Mole naplója

VIDEÓMATINÉ (gyermekkönyvtár)

6. 15.00 ASTERIX, A GALL (rajzfilm)	20. 15.00 80 NAP ALATT A FÖLD KÖRÜL II. (amerikai film Verne regénye nyomán)
13. 15.00 80 NAP ALATT A FÖLD KÖRÜL I. (amerikai film Verne regénye nyomán)	27. 15.00 A PALACSINTÁS KIRÁLY (zenés mesejáték)

A HÓNAP KÖNYVEI

Ezúttal két, azonos témájú új kötetet ajánlunk hónap könyveként olvasóink, látogatóink figyelmébe.

SULYOK LÁSZLÓ: Recski rabszolgák

Az ÚJ NÓGRÁD főszerkesztője kötetének lapjain hat nógrádi volt recski fogoly emlékezik az internálótáborban megélt szörnyűségekről, életükről. Visszaemlékezéseik sorát egy ávos sorkatona egészíti ki - annak idején büntetésből került Recskre. A könyv Salgótarjánban, a Tanúságtétel Alapítvány támogatásával jelent meg.

BÖSZÖRMÉNYI GÉZA: Recsk 1950-1953

A neves filmrendező - Gyarmathy Líviával közösen - dokumentumfilmet készített a recski kényszermunkatáborról, az oda internáltakról, ÁVH-s őreikről, a tábor parancsnokairól. A filmet 1989-ben mutatták be "Recsk 1950-1953" címmel. A filmbe természetesen nem kerülhetett be teljességgel az összegyűlt anyag. Most e dokumentumkötetben olvashatunk a tábor létrejöttének körülményeiről, tartalmazza a filmből kimaradt megrázó visszaemlékezéseket, a recski rabok névsorát.

***

Mindkét könyv megtekinthető a földszinten elhelyezett tárlóban, s kiállításukkal egyidőben már kölcsönözhetőek is.

NYITVATARTÁS

KÖLCSÖNZŐ, OLVASÓTEREM
AUDIO-VIZUÁLIS RÉSZLEG

Hétfőtől péntekig 10-19
Szombat 9-17

GYERMEKKÖNYVTÁR

Hétfőtől-péntekig 10-18
Szombat 9-17

TELEFONSZÁMAINK

KÖZPONT 16-777

MELLÉKÁLLOMÁSOK

Általános tájékoztatás	33
Kölcsönzési nyilvántartás	28
Szaktájékoztatás	25
Gyermekkönyvtár	32
Városi módszertan	20

Németh János István: A demokrácia tragédiája

A Mikszáth Kiadói Kft második kiadványa Németh János István tanár, népművelő elméleti írásait, kritikáit tartalmazza. Az esszék többsége korábban, 1984-1990 között megjelent országos és helyi folyóiratokban. A szerző ezekben az írásokban a kultúráról, a művelődésszervezésről, annak európai modelljeiről, az önkormányzatok és a művelődési intézmények kapcsolatáról szól. Felveti a változtatások szükségességét és lehetséges megoldásokat is ajánl. Felfogásának középpontjában a modernizáció problémája áll. Meggyőződése, hogy kultúra és művelődés csakis egy fejlett demokráciában és kiegyensúlyozott jólétben találja meg helyét. A vitára ösztönző kötetet ajánljuk a művelődés, a kultúra iránt érdeklődőknek és azokkal hivatásszerűen foglalkozóknak.

Németh János István

A demokrácia tragédiája

esszék

Palóc karácsony

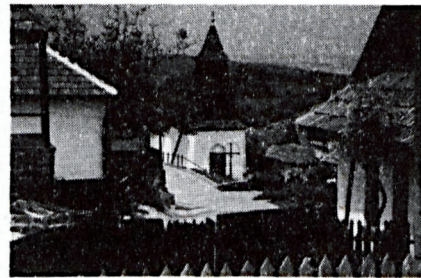
Nógrád megye igen gazdag zenei anyaggal képviseli a nyugati palóckultúrát a magyar népművészetben. A karácsonyi ünnepkör szokásaiból sok szép dallamot őriztek meg falvainkban. Megyénkben - szerencsére - szép számmal vannak olyanok, akik nagy gonddal őrzik, ápolják és hitelesen tolmácsolják őseik dalait, szokásait. Ezen a lemezen a palóc karácsonyi népszokások énekei, játékaik szólnak meg Szvorák Katalin, Holecz Istvánné és a Nógrád táncgyűttes kórusának előadásában. Hruúz Dénes és Vajda Szilárd hangszeres dalokkal teszi teljesebbé a régi karácsonyok hangulatát.

Asszony, asszony ki a házból...

A Dúvó népzenei együttes munkája már több, mint egy évtizedes múltra tekint vissza. Ez idő alatt a fiatal tarjáni zenészek kivívták maguknak az ország legjobb együttesének járó elismeréseket, és hírnevet szereztek Európában is. Repertoárjuk felöleli a Kárpát-medence hangszeres népzenei anyagát. A József Attila Művelődési Központ által megjelentetett kazettán saját feldolgoásaikkal mellett, a magyar népzene színes palettájáról mutatnak be egy csokorralót.

KIÁLLÍTÁSOK

Február 10-ig látható kisgalériánkban VARGA István "Diáimból" című fotókiállítása.

BELLA JÁNOS festőművész (Németország) kiállítása
Megnyitó: 1991. február 12. 16 óra
(emeleti előtér)

Megnyitóbeszédet mond:
BÓDI TÓTH ELEMÉR költő
Közreműködik:
GUTHY ÉVA előadóművész
/ének/

A tárlatot március 31-ig tekinthetik meg az érdeklődők.
(A kiállítás katalógusa a helyszínen megvásárolható, a megnyitó után dedikálható.)

KISCOPORTOK FOGLALKOZÁSAI

SCI-FI KLUB
február 26. 17.00
/előadóterem/

ZENEBARÁT KÖR
február 4. 17.30
Program: YES: The Yes Album
/kiselőadó/

BALASSI BÁLINT ASZTALTÁRSASÁG
február 1. 16.00
február 22. 16.00
(klub)

Az állományunkból kivont, selejtezett könyveket árusítjuk 1991. február 4, 5 és 6-án 8-16 óráig a könyvtár előterében.

HÍRMONDÓ

Kiadja a Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár
Felelős kiadó: Szabó Ernőné mb. ig.

Megjelenik: havonta

HU ISSN 0865-5286

Szerkesztőbizottság: Balogh Zsuzsanna, Kojnok Nándor, Medve Ilona, Oroszné Katona Anna, Várkonyi Istvánné